

N:o 108.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 14 maj 1900.

— — — — Andra Kammaren den 14 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående beräkning af statsverkets inkomster.

(Statsutskottets utlåtande n:o 87, bevillningsutskottets betänkande n:o 37 och bankoutskottets utlåtande n:o 13.)

Till Konungen.

Vid behandling af Eders Kongl. Maj:ts den 15 januari innevarande år till Riksdagen afåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof har i afseende å beräkningen af statsverkets inkomster för den tid, nästa statsreglering omfattar, eller år 1901 och intill dess ny statsreglering vidtager, Riksdagen, på sätt bilagda tabell utvisar, funnit de ordinarie inkomsterna böra beräknas till 21,901,000 kronor och de extra ordinarie inkomsterna eller bevillingarna till 96,440,000 kronor.

Jernvägstrafikmedel. I enlighet med det af jernvägsstyrelsen afgifna förslag till beräkning af den behållna inkomst af statens jernvägar, som kunde upptagas i riksstaten för år 1901, har Eders Kongl. Maj:t beräknat jernvägstrafikmedlen för nämnda år till 10,000,000 kronor.

Då emellertid med afseende å de betydligt höjda stenkolsprisen och äfven andra under senaste tiden inträffade prisstegringar, hvilka måste inverka på drift- och underhållskostnaderna vid statens jernvägar, det syntes kunna ifrågasättas, huruvida jernvägstrafikmedlen fortfarande kunde beräknas komma att under år 1901 med ofvannämnda belopp inflyta, har Riksdagen förskaffat sig upplysningar i detta hänseende.

Af hvad Riksdagen sålunda inhämtat framgår, att det sannolika, mindre tillfredsställande resultatet af jernvägsdriften innevarande år till väsentlig del har sin grund i den oväntadt stora ökning i priset på stenkol, som under detta år inträffat, samt att, ehuru väl det visserligen vore

omöjligt att förutsäga, huruvida kolprisen komme att falla år 1901, det dock enligt meddelande från England ej vore antagligt, att så komme att ske, åtminstone i någon högre grad.

På grund af hvad sålunda förekommit anser Riksdagen den af Eders Kongl. Maj:t framlagda beräkningen af jernvägstrafikmedlen för år 1901 skäligen böra minskas med 2,000,000 kronor, och har denna inkomsttitel följaktligen i riksstaten för år 1901 uppförts till 8,000,000 kronor.

Emot hvad Eders Kongl. Maj:t i öfrigt föreslagit i fråga om beräkningen af de ordinarie inkomsterna har Riksdagen icke haft något att erinra.

Tullmedlen, hvilka vid nästlidet års riksdag för innevarande år beräknades till 45,200,000 kronor, hafva i bruttoinkomst inbragt:

år 1896.....	kronor	42,201,218: —
» 1897.....	»	43,537,911: —
» 1898.....	»	52,012,881: —
eller i medeltal för dessa tre år	»	45,917,337: —
samt år 1899	»	60,366,953: —

Eders Kongl. Maj:t har föreslagit, att ifrågavarande inkomsttitel måtte för år 1901 beräknas till 49,000,000 kronor.

På de af chefen för finansdepartementet till det statsrådsprotokoll öfver finansärenden, som finnes bifogadt Eders Kongl. Maj:ts ofvan omnämnda proposition, anförda skäl, och då i gällande tulltaxa icke af innevarande Riksdag beslutits någon förändring, som kan vid förevarande beräkning vara af någon betydelse, anser Riksdagen sig böra bifalla Eders Kongl. Maj:ts förslag, och har alltså beräknat tullmedlen för år 1901 till 49,000,000 kronor.

Postmedlen. Vid nästlidet års riksdag beräknades postmedlen för innevarande år till 10,800,000 kronor.

Ifrågavarande medel utgjorde:

år 1896.....	kronor	9,035,371: —
» 1897.....	»	9,704,637: —
» 1898.....	»	10,310,473: —
eller i medeltal för dessa tre år	»	9,683,494: —
samt belöpte sig år 1899 till.....	»	11,121,372: —

Postmedlen äro, enligt hvad statskontoret i skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t den 9 december 1899 angående beräkning af statsverkets inkomster vid nu föreliggande statsreglering uppgifvit, för år 1901 af

generalpoststyrelsen beräknade till 11,590,000 kronor och jemväl af statskontoret med samma belopp upptagna. I denna beräkning har Eders Kongl. Maj:t icke vidtagit någon förändring; och då icke heller Riksdagen har något att dervid erinra, har Riksdagen beräknat postmedlen för år 1901 till 11,590,000 kronor.

Bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter. Dessa afgifter hafva utgjort:

år 1896	kronor	934,722: —
» 1897	»	990,409: —
» 1898	»	1,066,073: —
eller i medeltal för dessa tre år	»	997,068: —
samt år 1899	»	1,105,608: —

Eders Kongl. Maj:t har, i enlighet med statskontorets hemställan, upptagit bevillningsafgifterna för särskilda förmåner och rättigheter för år 1901 med nyssnämnda belopp, 850,000 kronor.

Då Riksdagen icke har något att mot denna beräkning erinra, har Riksdagen beräknat bevillningsafgifterna för särskilda förmåner och rättigheter för år 1901 till 850,000 kronor.

Stämpelmedlen, som för innevarande år beräknats till 4,700,000 kronor, hafva utgjort:

år 1896	kronor	5,240,923: —
» 1897	»	5,957,170: —
» 1898	»	6,845,553: —
eller i medeltal för dessa tre år	»	6,014,549: —
samt år 1899	»	8,217,894: —

Enligt uppgifter från finansdepartementet för åren 1896, 1897 och 1898 hafva de stämplat, som användts till nedannämnda handlingar, uppgått till följande belopp:

	år 1896		år 1897		år 1898	
handlingar till lagfartsprotokoll ...	1,616,653	30	1,787,031	95	2,446,043	10
dito till inteckningsprotokoll	269,287	27	329,896	78	435,752	36
dito till äktenskapsförordsprotokoll ..	4,645	—	4,411	—	3,981	20
dito till bouppteckningsprotokoll ..	1,107,903	90	1,400,414	65	1,524,124	65
summa kronor	2,998,489	47	3,521,754	38	4,409,901	31

Bevillningsavgiften för spelkort, som före den 1 juli 1896 utgått med 1 krona 50 öre och derefter med 50 öre för hvarje kortlek, har inbragt:

år 1896.....	kronor	83,661: —
» 1897.....	»	111,832: —
» 1898.....	»	128,422: —

Efter erinran, att Eders Kongl. Maj:t den 2 sistlidne juni utfärdat ny förordning angående stämpelavgiften, hvilken förordning likväl icke innefattade någon förändring, som kunde för beräkningen af denna inkomstitel vara af betydelse, har statskontoret i sin ofvanberörda skrifvelse, då den stegring, ifrågavarande inkomst under senare år utvisade, syntes påkalla en höjning i inkomstitelns beräkning, men den väsentligaste delen af skattetiteln vore af vexlande natur, ansett större förhöjning icke böra vidtagas, än att stämpelmedlen i riksstaten för år 1901 upptogs med ett belopp af 5,000,000 kronor; och har Eders Kongl. Maj:t i öfverensstämmelse härmed föreslagit beräkningen af nämnda statsinkomst till omfördälda belopp.

Riksdagen har, med bifall till detta förslag, beräknat stämpelmedlen för år 1901 till 5,000,000 kronor.

Bränvinstillverkningsskatten. Bränvinstillverkningen i riket har enligt uppgift i statskontorets ofvanberörda skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t af den 9 december 1899 utgjort:

år 1894.....	liter	33,068,884
» 1895.....	»	34,886,895
» 1896.....	»	32,804,168
» 1897.....	»	36,295,172
» 1898.....	»	38,654,829
utgörande medeltalet för femårsperioden.....	»	35,141,990.

Medeltalet för femårsperioden 1893—1897 utgjorde enligt uppgift i samma skrifvelse 33,755,239 liter.

Enligt hvad Riksdagen inhemtat från finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå har tillverkningen uppgått under år 1899 till 46,217,620 liter och under de tre första månaderna af innevarande år till 19,803,399 liter.

Under år 1899 belöpte sig tillverkningsskatten till 20,870,375 kronor, och utgick under samma år restitution af tillverkningsavgift för denatueradt bränvin med 1,093,738 kronor, i följd hvaraf statsverkets behållna inkomst af denna skattitel under år 1899 utgjort 19,776,637 kronor.

I sin omförmälda skrifvelse har statskontoret anført, att den starka stegringen i denna statsinkomst, hvilken för innevarande år beräknats till 17,000,000 kronor, torde böra föranleda en höjning i beräkningen till 18,000,000 kronor.

Med sistnämnda belopp har ifrågavarande statsinkomst jemväl blifvit uppförd i Eders Kongl. Maj:ts förslag till statsreglering för år 1901; och har Riksdagen i öfverensstämmelse härmed beräknat bränvinstillverknings-skatten för år 1901 till 18,000,000 kronor.

Hvitbetssockertillverkningsafgiften. Inkomsten af denna skattetitel har utgjort:

år 1896	kronor	7,726,386: —
» 1897	»	11,008,906: —
» 1898	»	6,317,671: —
» 1899	»	7,483,948: —

Under nedannämnda tillverkningsår har vid samtliga fabriker inom landet afverkats följande myckenhet hvitbetor:

år 1895—1896	538,709 ton
» 1896—1897	890,240 »
» 1897—1898	716,141 »
» 1898—1899	480,932 »
» 1899—1900	622,047 »

Denna statsinkomst är i 1900 års riksstat upptagen till 9,000,000 kronor och af Eders Kongl. Maj:ts, på statskontorets hemställan, i förslaget till statsreglering för år 1901 uppförd med enahanda belopp.

Då den förmån af nedsättning i utbytesberäkningen, som förut varit medgifven för åtskilliga sockerfabriker, numera endast åtnjutes af fabriken i Karlshamn, och jemväl denna fabriks förmån upphör den 1 september innevarande år, har man sålunda vid beräkningen af ifrågavarande inkomsttitel för år 1901 icke vidare att taga hänsyn till omförmälda undantagsställning för vissa fabriker; och torde i följd häraf hvitbetssockertillverkningsafgiften för år 1901 kunna beräknas fullt uppgå till det belopp, hvarmed den i 1900 års statsreglering uppförts.

Riksdagen har fördenskull upptagit hvitbetssockertillverkningsafgiften för år 1901 till 9,000,000 kronor.

I enlighet med hvad Eders Kongl. Maj:t i propositionen angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit, har Riksdagen, på sätt i skrifvelsen angående statsregleringen för år 1901 anmäles, såsom tillgång vid förevarande statsreglering beräknat och användt dels öfverskott å statsregleringarna för år 1898 och föregående år 24,340,000 kronor, dels ock af öfverskottet å 1899 års statsreglering 3,000,000 kronor.

I statsverkspropositionen har Eders Kongl. Maj:t beträffande användandet af riksbankens vinst för sistförflutna år 1899, hvilken vinst uppgår till kronor 4,355,078: 99, föreslagit, att af densamma 2,000,000 kronor måtte för statsverkets behof anvisas att utbetalas de tider under år 1901, Riksdagen bestämde.

Inom Riksdagen hafva deremot framstälts förslag om vinstens bibehållande i sin helhet åt riksbanken.

I ämnet hörda, hafva fullmäktige i riksbanken i skrifvelse den 8 sistlidne februari yttrat:

»Såsom känt är, blef bankovinsten för 1898 i sin helhet bevarad åt riksbanken. Fullmäktige hade förra året tillfälle att framhålla de behof, som förefunnos dels af medel till tomtinköp och nybyggnader för afdelningskontoren i orterna, dels ock af förslag för det alltjemt sig ökande antalet dylika kontor, hvilka erfordrade nödiga medel för rörelsen.

»Äfven nu göra sig enahanda förhållanden gällande. Nybyggnader pågå å flera orter, nemligen i Kalmar, Halmstad, Kristianstad och Falun. För Luleå är entreprenad utlyst; tomter äro, under förbehåll af Riksdagens godkännande, inköpta i städerna Nyköping, Venersborg och Vesterås, och för Linköpings- och Umeåkontoren äro ritningar till nybyggnad under utarbetande.

»Hvad beträffar riksbankens lånerörelse, har den under 1899 varit i allmänhet mycket liffig. Förlagen för denna rörelse vid riksbankens afdelningskontor uppgingo vid slutet af 1899 till 68,300,000 kronor mot 51,725,000 år 1897 och vid hufvudkontoret till 45,950,000 mot 31,200,000 eller tillsammans 114,250,000 mot 82,925,000.

»Med afseende å de behof, som sålunda synas för det närvarande och den närmaste framtiden föreligga, skulle det enligt fullmäktiges åsigt vara för riksbanken önskvärdt, om 1899 års bankovinst kunde, utan att derigenom berättigade statsintressen lida intrång, blifva för riksbanken behållen.»

Då vid 1899 års riksdag bankoutskottet yttrade sig om användandet af bankovinsten för nästförutgångna år, afstyrkte utskottet, i öfverensstämmelse med bankofullmäktiges mening, att någon del af samma vinst

skulle frånhandas riksbanken och öfverlemnas till statsverket, och detta med afseende dels på de förestående betydliga utgifterna för nybyggnader åt riksbankens kontor i orterna och dels på statsverkets ekonomiska ställning, hvilken syntes utskottet vara så god, att detsamma kunde undvara det tillskott af 1 million kronor af bankovinsten, som då af Eders Kongl. Maj:t ifrågasattes. Utskottets förslag, att hela 1898 års bankovinst skulle bibehållas åt riksbanken, vann Riksdagens godkännande.

Hvad angår frågan om användandet af 1899 års bankovinst, synes det Riksdagen, att hänsyn bör tagas särskildt till följande förhållanden. Såsom fullmäktige framhållit, stegrades de under 1899 i riksbankens lånerörelse använda förlagsmedlen betydligt, och hvad förhållandena under den gångna delen af innevarande år beträffar, gifva de härutinnan tillgängliga uppgifterna vid handen, att de i lånerörelsen använda medlen, som vid 1899 års slut voro kr. 114,250,000, nu utgöra kr. 121,300,000, således en ökning med mer än 7 millioner kronor på 3¹/₂ månader. Härtill kommer, att icke obetydliga medel måste bindas i nybyggnader för riksbankens räkning. Oberäknadt nemligen de anslag, som redan lemnats för inköp af byggnadstomter åt vissa afdelningskontor samt beviljade tillökningar i förut gifna nybyggnadsanslag åt sådana kontor, förekomma byggnadsanslag för tre riksbankskontor å tillhoppa 570,000 kronor. Och hvad slutligen statsverkets ekonomiska ställning angår, vill det synas, att statsverket från andra håll bereds så betydliga tillgångar, att någon tillökning i dessa från riksbankens vinstmedel icke kan anses behöflig.

Med hänsyn härtill anser Riksdagen, att någon del af bankovinsten för år 1899 icke må, såsom Eders Kongl. Maj:t begärt, till statsverket öfverlemnas.

Enligt §§ 25 och 26 i lagen för Sveriges riksbank skall af bankens årsvinst till reservfonden, hvilken för närvarande uppgår till 5 millioner kronor, årligen afsättas minst 10 procent, intill dess nämnda fond uppnått en fjerdedel af grundfonden eller sålunda ökats till 12¹/₂ millioner kronor. När detta skett, kan afsättningen upphöra och behöfver ej å nyo vidtaga i annat fall, än att reservfonden skulle nedgå under nyss angifna belopp, till hvilket den då bör åter uppbringas. Beträffande reservfonden är slutligen i lagen stadgadt, att riksbanken skall innehafva i lätt säljbara utländska statspapper minst ett belopp, som motsvarar samma fond.

Af den berättelse, som afgifvits af fullmäktige beträffande riksbankens rörelse och förvaltning år 1899, inhemtas, att riksbankens tillgångar i utländska statspapper vid 1899 års slut beräknades motsvara ett värde i kronor af 10,042,749: 67, samt att fullmäktige tillika uttalat, att af bestämelsen derom, att riksbanken skall i dylika valutor innehafva minst ett belopp, motsvarande reservfonden, hinder icke mötte för fondens ökande

utöfver det såsom minimum för densammas höjande bestämda belopp (10 procent af årsvinsten).

Med afseende å ena sidan derpå, att 1897 års lag för Sveriges riksbank skall fullständigt genomföras vid början af 1904 och riksbanken senast vid den tidpunkten ensam öfvertaga sedelutgifningen i landet med dermed följande särskilda förpligtelser, samt å andra sidan, att riksbankens reservfond för närvarande icke ens uppgår till hälften af hvad den enligt ofvannämnda lag minst bör utgöra, har Riksdagen, med anslutning till fullmäktiges yttrande i årsberättelsen för 1899, begärt och erhållit särskildt uttalande från fullmäktige, huru mycket af riksbankens öfverskottsmedel nu lämpligen skulle kunna, enligt fullmäktiges mening, öfverföras till reservfonden utöfver de 10 procent, eller kronor 435,507: 89, som enligt gällande bestämmelser minst böra tillgodoföras fonden.

Fullmäktiges svar härå är afgifvet den 4 i denna månad och är af följande lydelse:

»Vid 1899 års slut uppgingo riksbankens reserverade medel till 13,117,120: 32 kronor, medan reservfonden utgjorde 5,000,000 kronor. Enligt föreskriften i 26 § af den ofvan omförmälda lagen skola minst 10 procent af årsvinsten eller 435,508 kronor till reservfonden öfverföras. Denna skulle således genom tillägget af det ifrågavarande beloppet komma att uppgå till 5,435,508 kronor.

»Då riksbanken vid årets slut innehade i lätt säljbara utländska statspapper ett belopp af 10,042,749: 67 kronor, möter, på sätt fullmäktige erinrat i sin till utskottet vid innevarande riksdags början afgifna berättelse, intet hinder för reservfondens ökande utöfver minimum. Dock torde vid bestämmandet af det belopp, som utöfver det lagbestämda minimum må tilläggas reservfonden, erforderlig hänsyn böra tagas dertill, att riksbanken fortfarande må utöfver reservfonden ega obligationer af nu angifvet slag till skäligt belopp. Enligt den nyss åberopade § af banklagen åligger det nemligen fullmäktige att, i händelse banken tillhöriga utländska statspapper någon gång till förstärkning af kassatillgångarna behöfva afyttras, så att behållningen af desamma kommer att understiga reservfonden, å nyo så fort sig göra låter uppbringa ifrågavarande statspappersbehållning till ett mot samma fond svarande belopp. Uppenbart är, att om reservfonden slutligen ökas i sådan grad, att tillgångarna i utländska statspapper skulle komma att föga öfverskjuta sagda fond, behof kan uppstå att realisera så pass mycket, att reservfonden derigenom för tillfället något nedbringas, utan att visshet finnes, att återköp af dylika papper i den närmaste tiden lämpligen kan ske. Med afseende härpå synes det vara tryggast att, under nuvarande förhållanden, och innan rörelsens utveckling kan sätta riks-

banken i stånd att utan svårighet förvärfva ytterligare belopp af goda utländska statspapper, icke höja reservfonden så mycket, att ej utöfver denna erforderlig tillgång må finnas på främmande statspapper, som kunna fritt realiseras. Forsigtigheten torde således bjuda att till reservfonden, utöfver stadgadt minimum, nu afsätta ett belopp, som icke i någon väsentlig mån minskar behållningen af utländska statspapper till obehindrad disposition, och synes det fullmäktige, som om den ifrågavarande afsättningen, inberäknadt den i lagen föreskrifna, icke borde gå utöfver en million kronor.»

Med stöd af detta fullmäktiges yttrande finner Riksdagen afsättningen till reservfonden böra bestämmas till det af fullmäktige angifna belopp, och har sålunda beslutat, att, med afslag å Eders Kongl. Maj:ts proposition om öfverlemnande till statsverket af 2 millioner kronor af riksbankens vinst för 1899, samma vinst i sin helhet, eller kronor 4,355,078: 99, skall för riksbankens räkning bibehållas, samt att af förenämnda årsvinst öka riksbankens reservfond, nu utgörande 5 millioner kronor, med en million kronor.

Stockholm den 14 maj 1900.

Med undersåtlig vörndnad.

Statsverkets inkomster.

	Kronor.
Ordinarie inkomster.	
Grundskatt	960,000 —
Kavalleriregementenas hästvakansspannål.....	270,000 —
Afgifter för persedelunderhållet vid rusthållsinfanteriet...	49,000 —
Trosspassevolansafgift	19,000 —
Tillfälliga rotevakansafgifter	175,000 —
Soldatvakansafgift	38,000 —
Båtsmansvakansafgift	150,000 —
Arrendemedel	2,200,000 —
Mantalspenningar	700,000 —
Bötesmedel	290,000 —
Kontrollstämpelmedel	40,000 —
Fyr- och båkmedel	1,500,000 —
Telegrafmedel	1,610,000 —
Jernvägstrafikmedel	8,000,000 —
Skogsmedel	5,800,000 —
Extra uppbörd	100,000 —
Säger	21,901,000 —
Bevillningar.	
Tullmedel	49,000,000 —
Postmedel	11,590,000 —
Bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter	850,000 —
Stämpelmedel	5,000,000 —
Bränvinstillverkningskatt	18,000,000 —
Hvitbetssockertillverkningsafgift.....	9,000,000 —
Bevillning af fast egendom samt af inkomst	3,000,000 —
Säger	96,440,000 —
Summa	118,341,000 —